

Yenilenebilir Enerji Kooperatiflerinde Hukuki Altyapının Geliştirilmesi
(TÜBİTAK 3005-424K258)

KARAR İNCELEMESİ – 1: Kayseri BAM 6. HD, E. 2024/1527, K. 2024/1617, T. 11.09.2024*

Anahtar kelimeler: Yenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifi Ortaklığından Çıkarılma, Yenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifine Ortak Olma Şartları, Ortak Olma Şartlarının Yitirilmesi, Eşit İşlem İlkesi

I. TARAFLARIN İDDİA VE SAVUNMALARI

Kayseri ilinde ... Yapı Kooperatifi ünvanlı bir kooperatif imalat ve AVM olmak üzere tek seferde iki yapı yapmak amacı ile kurulmuştur. Ayrıca bu yapılarda tüketilecek elektrik enerjisinin kooperatif ortakları için üretilmesi ve enerji üretiminden başka faydalar sağlanması amacıyla binaların çatısına güneş enerji sistemi kurulması kararlaştırılmıştır. Yapı kooperatifinin bağlı olduğu bakanlık ile elektrik enerjisi üretimi için kurulacak kooperatifin bağlı olacağı bakanlığın farklı olmaları sebebiyle, ayrı bir yenilenebilir enerji üretim kooperatifi kurulmuştur. Bu kooperatifin ortaklarının bir kısmı yapı kooperatifinin ortaklarından ve iştiraklerinden müteşekkildir.

... Yenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifi Kayseri 8. Noterliği'nin 28.12.2022 tarih ve 46106 yevmiye nolu ihtarnamesi ile ortaklarından İ...nin ortaklığına son verildiği ihtar etmiştir. Davacı ihraca ilişkin genel kurul kararının 27.05.2022 tarihli, yönetim kurulu kararının 22.06.2022 tarihli, ihtarnamenin ise 28.12.2022 tarihli olduğunun gözetilerek 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu¹ m. 16/3'deki 10 günlük hak düşürücü sürenin geçtiğini ileri sürmüştür. Bu sürenin hak düşürücü süre olarak kabul edilmemesi halinde ise zamanaşımı itirazı ile emredici kanun hükmüne aykırılık nedeniyle kararın batıl olduğunu ve bunun da kabul edilmemesi halinde ise ilgili kararın iptaline karar verilmesini talep etmiştir. Davalı ise kooperatifin kuruluş amacının davacının iddia ettiği gibi ... Yapı Kooperatifi'nin tüm ortaklarının elektrik ihtiyacının karşılanması olmadığını, kooperatifin amacının ana sözleşme

* Doç. Dr. Sevgi Bozkurt Yaşar (Araştırmacı/BUÜ Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku ABD).

Bu çalışma, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından 424K258 numaralı proje ile desteklenmiştir. Projeye verdiği destekten ötürü TÜBİTAK'a teşekkürlerimizi sunarız.

Web için bkz. <https://www.uludag.edu.tr/yekoop3005/yargi-karari-incelemeleri-94228>

¹ RG, T. 10.05.1969, S. 13195.

Yenilenebilir Enerji Kooperatiflerinde Hukuki Altyapının Geliştirilmesi (TÜBİTAK 3005-424K258)

m. 6'da belirtildiği üzere ortaklarının elektrik enerjisi ihtiyaçlarını karşılamak üzere, elektrik piyasasına ilişkin ilgili mevzuata uygun olarak yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik enerjisi üretmek olduğunu iddia etmiştir.Yenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifi'nin,Yapı Kooperatifinden ayrı ve bağımsız bir kooperatif olduğunu, kooperatifin yapılan genel kurullarında hiçbir surette ...Yapı Kooperatifi ile birleşme veya iştiraki olma gibi bir karar alınmadığını belirtmiştir. İster genel kurulca, ister yönetim kurulunca çıkarılma durumunda, çıkarılma kararının tebliğ edilmek üzere 10 gün içinde notere verileceği, çıkarılma kararı gerekçesiz olsa da bu kararın geçerli olduğunu, çıkarılma kararının gerekçeli olma zorunluluğunun bir geçerlilik şartı olmadığını, bunun gibi çıkarılan ortağı gerekçeli çıkarma kararının tebliğinin noterce yapılmasının da geçerlilik şartı olmadığını savunmuştur. Ayrıca 10 günlük sürenin hak düşürücü veya zamanaşımı süresi niteliğinde bulunmadığını ve 10 günlük süreye uyulmamasının kararın geçerliliğini etkilemediğini ifade etmiştir. Davalı, davacının sunmuş olduğu aboneliklerin müvekkili kooperatifin dağıtım alanında yer almadığını, bahsi geçen AVM'nin ise ...Yenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifi'nin dağıtım yapmış olduğu tarife grubunda yer almadığını, davacının ana sözleşmedeki şartları sağlamadığı için kooperatif ortaklığından usulüne uygun ve kanuna uygun surette çıkarıldığını, davacının ortaklık şartlarını sağladığı zaman tekrardan müvekkili kooperatife ortaklık başvurusu yapabileceğini belirtmiştir.

II. UYUŞMAZLIK KONUSU

Yargılama konusu uyuşmazlığın konusu davacının ortaklıktan ihracına ilişkin davalı kooperatifin 22.06.2022 tarihli genel kurulunda alınan kararın kanuna ve ana sözleşmeye uygun olup olmadığı, davacının davalı kooperatif ortaklık şartlarını taşıyıp taşımadığı (aynı dağıtım bölgesinde ve aynı tarife grubunda yer alıp almadığı), ortaklık şartlarını taşımıyorsa bu şartları ortak olduktan sonra mı kaybettiği, alınan kararın usul ve esas yönünden Kanun ve kooperatif ana sözleşmesine uygun olup olmadığı ve iptal sebeplerinin bulunup bulunmadığı noktalarında toplanmaktadır.

Bu bağlamda hukuki uyuşmazlığın özellikle KoopK m. 16'da düzenlenen ortaklıktan çıkarılma esaslarının somut olayda usulüne uygun surette uygulanıp uygulanmadığı noktasında düğümlendiği görülmektedir. Bu hususta da özellikle imalat yeri olmayan sadece AVM'de yeri bulunan ortakların aynı dağıtım bölgesinde (KCETAŞ) yer almalarına rağmen farklı tarife grubunda bulunmaları nedeniyle çıkarılmalarının haklılık gösterip göstermediği ve ortak olma şartlarını taşımayan veya yitiren ortaklara çıkarma kararı öncesinde şartları sağlaması için

Yenilenebilir Enerji Kooperatiflerinde Hukuki Altyapının Geliştirilmesi (TÜBİTAK 3005-424K258)

makul süre tanınmasının gerekliliği önem taşımaktadır. Ayrıca ortaklıktan çıkarma kararının KoopK m. 23'te düzenlenen eşit işlem ilkesine aykırı nitelikte olup olmadığı hususu da yargılamada üzerinde durulan uyuşmazlık konuları arasındadır.

III. İLK DERECE MAHKEMESİNİN KARARI

Kayseri 2. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/27, K. 2024/495 sayılı 21.05.2024 tarihli kararında² “Uyuşmazlığın çözümü bakımından ilgili yasal düzenleme ve kavramların açıklanmasında yarar görülmektedir. 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun, ‘ortaklıktan çıkarılma esasları ve itiraz başlıklı 16. maddesinde; ‘Kooperatif ortaklığından çıkarılmayı gerektiren sebepler ana sözleşmede açıkça gösterilir. Ortaklar ana sözleşmede açıkça gösterilmeyen sebeplerle ortaklıktan çıkarılamazlar. Ortaklıktan çıkarılmaya yönetim kurulunun teklifi ile genel kurulca karar verilir. Ana sözleşme, çıkarılanın genel kurula başvurma hakkı saklı kalmak üzere, bu hususta yönetim kurulunu da yetkili kılabilir. Çıkarılma kararı gerekçeli olarak tutanağa geçirileceği gibi, ortaklar defterine de yazılır. Kararın onaylı örneği, çıkarılan ortağa tebliğ edilmek üzere, on gün içinde notere tevdi edilir. Bu ortak tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açabilir. Tebliğ edilen karar, yönetim kurulunca verilmiş ise ortak, üç aylık süre içinde genel kurula da itiraz edebilir. Bu itiraz, ilk toplanacak genel kurula sunulmak üzere, yönetim kuruluna noter aracılığı ile tebliğ ettirilecek bir yazı ile yapılır. Genel kurula itiraz edildiği takdirde, yönetim kurulunun çıkarma kararı aleyhine itiraz davası açılmaz. İtiraz üzerine genel kurulca verilecek karara karşı itiraz davası hakkı saklıdır. Üç aylık süre içinde, genel kurula veya mahkemeye başvurmak suretiyle itiraz edilmeyen çıkarılma kararları kesinleşir. Haklarındaki çıkarma kararı kesinleşmeyen ortakların yerine yeni ortak alınmaz. Bu kişilerin ortaklık hak ve yükümlülükleri, çıkarılma kararı kesinleşinceye kadar devam eder.’ düzenlemesi yer almaktadır. Kooperatif üyeleri hak ve vecibelerde eşit konumda olduğu kooperatifler Kanunu'nun 23. maddesi amir hükmüdür. Bu eşitlik mutlak eşitlik olmayıp nisbi eşitliktir. Kooperatif yönetiminin üyeler arasında eşit davranmaması kanunen kendilerine tanınan yetkilerini kötüye kullanmaları manasına gelip ancak sorumluluklarını gerektirir. Üyelerin akçalı edimlerini yerine getirmemesi üzerine kanunen gerekli işlemlerin yapılması eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmez Çünkü yöneticiler diğer üyeler hakkında her zaman aynı işlemi yapabilir (Yargıtay 6. Hukuk Dairesi'nin

² Kayseri 2. Asliye Ticaret Mahkemesi 21.05.2024, E. 2023/27, K. 2024/495 (Lexpera)

Yenilenebilir Enerji Kooperatiflerinde Hukuki Altyapının Geliştirilmesi
(TÜBİTAK 3005-424K258)

2021/3950 Esas ve 2022/4040 Karar sayılı emsal ilamı). Somut uyuşmazlıkta davacı taraf, asıl kooperatif olan dava dışıYapı Kooperatifinin iki yapı yaptığını birinin imalat yeri diğerinin ise AVM olduğunu, yapıların üzerine güneş enerji sistemi kurularak elektrik üretilmesi, bundan kooperatif üyelerin faydalanması için davalı kooperatifin kurulduğunu, asıl kooperatifin bir kısım üyelerinin davalı kooperatifin kurucu üyeleri olduğunu, kendisinin üye olurken mevcut aboneliklerinin aynen devam ettiğini, kaldı ki yeniden üye olabilecek niteliğe de sahip olduğunu ileri sürerek ihraç kararının iptalini talep etmiştir. Davalı taraf ise davalı kooperatife ancak aynı dağıtım bölgesindeki aynı tarife grubunda yer alan elektrik tüketim abonesi gerçek ve tüzel kişilerin üye olabileceğini davacının ise bu şartları taşımadığından ana sözleşmenin 10 ve 14. maddesine göre ortaklıktan çıkarıldığını savunmuştur. Davacının 06.01.2021 tarihli üyelik başvurusu dilekçesi akabinde davalı kooperatifin 06.03.2021 tarihli 2021/02 karar numaralı yönetim kurulu kararı ile 'Yönetim Kurulunun 04.02.2021 tarihli 2021/01-2 nolu toplantısında alınan "ana kooperatif konumundakiKooperatifi'nin her üyesinin istediği takdirde üye olabileceği" kararı gereği üyelik başvuru dilekçeleri alınan İ... 'inYenilenebilir Enerji Kooperatifi Üyeliğine alınması uygun bulunmuş' şeklinde yönetim kurulu kararı ile üye olarak alındığı görülmektedir. 27.05.2022 tarihli genel kurulun 8. maddesinde '08.03.2021 tarih 2021/02 nolu karar sıra nolu Yönetim Kurulu karar metnini 3. maddesi ile alınan ortaklık kararı ana sözleşmenin 10. maddesine göre "Kooperatife ortak olabilmek için aynı dağıtım bölgesi içindeki aynı tarife grubunda yer alan elektrik tüketim abonesi gerçek ve/veya tüzel kişi olması gerekir." maddesinde alınan ortaklar şartını yerine getirmeyen sehven ortak alınan İ..... 'nin ortaklıklarının düşürülmesi oy çokluğuyla kabul edildi' şeklinde alınan genel kurulda alınan karar davacıya Kayseri 8. Noterliği'nin 46106 yevmiyeli 28.12.2022 tarih ve 03.01.2023 tebliğ tarihli ihtarnamesi ile tebliğ edilmiştir. Eldeki dava ise 07.01.2023 tarihinde, yani yasal 3 aylık süre geçmeden açılmıştır. Genel kurul kararında ihtarnamede belirtilen 'bu karar öncesi ve sonrasında şartları yerine getirmeyen' şeklinde bir hususun yer almadığı davacıya çekilen ihtarnamede bu hususa yer verildiği görülmektedir. Yargıtay ve İstinaf mahkemesi yerleşik içtihatlarında ana sözleşme gereği ortaklık şartlarını taşımadığı gerekçesi ile ortaklıktan çıkarma kararı verilmeden önce şartları yerine getirmesi için ortağa makul bir süre verilmesi ve uyarı ihtarnamesi gönderilmesi ve açık ve anlaşılır bir şekilde eksikliğin giderilmesinin istenmesi gerektiği hususunu düzenlemiştir. Dosya kapsamında davacıya bu şekilde gönderilmiş bir ihtarnameye rastlanılmamış yalnızca çıkarılma kararına ilişkin ihtarda 'bu karar öncesi ve sonrasında şartları yerine getirmeyen'

Yenilenebilir Enerji Kooperatiflerinde Hukuki Altyapının Geliştirilmesi (TÜBİTAK 3005-424K258)

şeklinde belirtilmiştir. Elektrik Mühendisi Bilirkişi tarafından yapılan inceleme sonucunda davacının veYenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifi üyelerinin aynı dağıtım bölgesinde KCETAŞ'ın dağıtım bölgesinde yer aldığı ancak farklı tarife grubunda yer aldıkları tespit edilmiştir. Somut dosya ortaklık şartlarını taşımayan davacı ortağa, ortaklık koşullarını sağlaması yönünde makul süre verilerek aksi halde ortaklıktan ihraç edileceği uyarısını içeren ihtarname gönderilmesi, uyarının gereği yerine getirilmediği takdirde ihracına karar verilmesi gerekirken bu yönde makul bir süre verilmeden doğrudan ihraç kararı verilmesi hayatın olağan akışına, iyi niyet kurallarına ve kooperatifin amacına uygun düşmemektedir. (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 27/04/2010 tarih ve 2010/16-149 E, 2010/212 K sayılı ilamı, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 45. Hukuk Dairesi'nin 2022/103 E. 2022/417 K. Sayılı ilamı ile Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 23. Hukuk Dairesi'nin 2018/1529E. 2021/636 K. Sayılı ilamı aynı yöndedir.) Yapılan açıklamalar doğrultusunda davanın kabulü ileYenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifi'nin 22.06.2023 tarihli genel kurulunda davacı İ.'in kooperatif üyeliğinden çıkarılmasına (ihracına) ilişkin Ek-1. maddesinde yer alan genel kurul kararının davacı yönünden iptaline karar verilmiştir. Yukarıda açıklanan nedenler ile; Davanın KABULÜ ile ... Yenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifi'nin 22.06.2022 tarihli genel kurulunda davacı İ.'in kooperatif üyeliğinden çıkarılmasına (ihracına) ilişkin Ek-1 maddesinde yer alan genel kurul kararının davacı yönünden İPTALİNE," şeklinde hüküm kurulmuştur.

IV. BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNİN KARARI

Kayseri BAM 6. HD, E. 2024/1527, K. 2024/1617 sayılı ve 11.09.2024 tarihli kararında³ "Dosya kapsamına, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, alanında uzman bilirkişilerden aldırılan raporların içeriklerine, mevcut delil durumuna ve ileri sürülen istinaf sebepleri ile mahkemenin vakıa ve hukuki değerlendirmesinde usul ve esas yönünden yasaya aykırılık bulunmamasına göre ilk derece mahkemesince davanın kabulüne karar verilmemesine dair verilen kararda bir isabetsizlik bulunmadığı..... Kayseri 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin istinafa konu edilen 21/05/2024 tarih ve 2023/27 E. - 2024/495 E. sayılı nihai kararının usul ve esas yönünden hukuka uygun olduğu anlaşılmalı davalı vekilinin istinaf başvurusunun HMK'nın 353/1-b.1 maddesi gereğince ESASTAN REDDİNE" şeklinde hüküm kurmuştur.

³ Kayseri BAM 6. HD, 11.09.2024, E. 2024/1527, K. 2024/1617 (Lexpera)

Yenilenebilir Enerji Kooperatiflerinde Hukuki Altyapının Geliştirilmesi (TÜBİTAK 3005-424K258)

V. DEĞERLENDİRMELER

1. Kooperatif Ortaklığından Çıkarılma Esasları (KoopK m. 16) Bakımından Değerlendirme

Kooperatiflerde ortak sıfatının yitirildiği haller başlıca üç grupta ele alınabilir. Bunlar ortağın kendi iradesi ile ortaklık sıfatının kaybedilmesi, ortaklık sıfatının kendiliğinden kaybedilmesi ve ortaklık sıfatının kooperatifin iradesiyle sona ermesi olarak sıralanabilir. Çıkarılma son gruba dahil bir ortaklık sıfatının sona ermesi halidir.

KoopK m. 16/1 uyarınca “*Kooperatif ortaklığından çıkarılmayı gerektiren sebepler ana sözleşmede açıkça gösterilir. Ortaklar ana sözleşmede açıkça gösterilmeyen sebeplerle ortaklıktan çıkarılamazlar.*” Ana sözleşmede ortaklıktan çıkarılma sebepleri düzenlenmemiş ise kanunda düzenlenen hususlar dışında bir ortağın kooperatiften çıkarılması olanaklı değildir. Bu sebeple ortaya çıkan sebep haklı bir sebep teşkil etse dahi ana sözleşmede bu husus düzenlenmemiş ise kooperatifin haklı sebeple bir ortağı çıkarması mümkün değildir⁴. Çıkarılma ancak ana sözleşmede öngörülen nedenlerle mümkündür⁵. Nitekim düzenlemede de “*Ortaklar ana sözleşmede açıkça gösterilmeyen sebeplerle ortaklıktan çıkarılamazlar*”. ifadesi ile ortağın kooperatiften ana sözleşmede yer almayan bir sebeple çıkarılması imkanına kapı tamamen kapatılmıştır⁶.

Ana sözleşmede düzenlenecek çıkarılma sebepleri, emredici hükümlere, kooperatiflerin temel özelliklerine ve genel hukuk ilkelerine aykırı olmamalıdır⁷. Ana sözleşmede öngörülecek

⁴ 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu m. 16/1’in 06.10.1988 tarihli 3476 sayılı kanun m.4 ile değişikliği öncesinde konu “*Ana sözleşmede ortaklıktan çıkarılmayı gerektiren sebepler tayin edilebilir*” şeklinde düzenlenmiş ve ayrıca, *ana sözleşmede yer almasa dahi haklı sebeplerin varlığı halinde de* ortakların kooperatiften çıkarılmasına imkan tanınmıştı. 3476 Sayılı Kanun ile değişiklik sonrasında ise Kooperatifler Kanunu’nda haklı sebeple ortaklıktan çıkarılma kurumuna yer verilmemiştir. KoopK m. 16’nın ilk halinde mevcut bulunan “*haklı sebeplerle ortaklıktan çıkarılmanın mümkün olduğu*” ifadesinin, 3476 sayılı Kanun ile çıkarılması ve ana sözleşmede gösterilmeyen bir sebebe dayanılarak ortakların ortaklıktan çıkarılmalarının yasaklanması ifadesinin eklenmesiyle haklı sebeple ortakların çıkarılması ile ilgili uygulamadaki kötüye kullanımların önlenmesi amaçlanmıştır, Şengül Al Kılıç, “Kooperatiflerde Ortaklık Sıfatının “Çıkarılma” Suretiyle Sonlandırılması Ve Hukuki Sonuçları”, Hacettepe HFD, 12(2), 2022, s. 1212; Ünal Tekinalp, (Reha Poroy/Ersin Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku II*, İstanbul 2023, N. 1833, s. 675-676; Aytekin Çelik, *Kooperatiflerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi*, Ankara 2024, s. 187 vd.

⁵ Hüküm gereği kooperatif tarafından ortağın çıkarılması ancak ana sözleşmede hüküm bulunması ve çıkarma sebeplerinin gösterilmesi ile mümkündür. Bu halde Kanun, kooperatife, herhangi bir ortağının bu ortaklığını olağan bildirimle sona erdirme hakkı tanımamaktadır. Urs Engler, “Art 839-851”, *OR Kommentar Schweizerisches Obligationenrecht* (Hrsg. Jolanta Kren Kostkiewicz, Peter Nobel, Ivo Schwander, Stephan Wolf), Zürich, 2009, Art. 846, N.1, s. 1901.

⁶ Al Kılıç, s. 1209; Çelik, s. 188; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), N. 1833, s. 675-676.

⁷ Al Kılıç, s. 1212.

Yenilenebilir Enerji Kooperatiflerinde Hukuki Altyapının Geliştirilmesi (TÜBİTAK 3005-424K258)

sebeplerin açıkça belirtilmesi, genel ifadelerden kaçınılması sınırlarının tam olarak tespit edilebilmesi gerekir⁸. Ortağın kooperatif ortağı olması için aranılan sıfatı kaybetmesi, kooperatifin işletme konusuna giren bir uğraşı terk etmesi, kooperatifle rekabet halinde bulunması veya başka bir kooperatife ortak olması ile kooperatif içinde uyumsuzluk çıkaran davranışlarda bulunması gibi sebepler çıkarılma sebepleri olarak düzenlenebilir⁹.

*Kooperatiflerin Kuruluş ve Anasözleşme Değişiklik İşlemleri ile Kurucu Ortak Sayıları ve Çalışma Bölgelerinin Belirlenmesi Hakkında Tebliğ*¹⁰ m. 12’de “Yenilenebilir enerji üretim kooperatifleri, aynı dağıtım bölgesi ve aynı tarife grubunda yer alan elektrik tüketim aboneleri tarafından kurulur.” ifadesine yer verilmiş; yenilenebilir enerji üretim kooperatiflerinde ortaklık için aranacak şartlar belirlenmiştir. Ana sözleşme m. 14’e göre de “(1) Durumları aşağıda gösterilen hallere uyanlar yönetim kurulu kararı ile ortaklıktan çıkarılır. a) 10 uncu maddede belirtilen ortaklık şartlarından birini kaybedenler. b) Kooperatifin para, mal ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı mahkûm olanlar. (2) Ortaklar, bu maddede gösterilmeyen sebeplerle ortaklıktan çıkarılmazlar”. Atıf yapılan m. 10’da ise “Kooperatife ortak olabilmek için aynı dağıtım bölgesi içindeki aynı tarife grubunda yer alan, elektriğini ortak sayaçtan tüketen elektrik tüketim abonesi gerçek ve/veya tüzel kişi olmak gerekir.” şartını içermektedir. Bu halde kooperatife ortak olurken bu şartları haiz gerçek veya tüzel kişinin sonradan aynı dağıtım bölgesi içindeki aynı tarife grubunda yer alan elektrik tüketim abonesi gerçek ve/veya tüzel kişi olma şartını yitirmesi halinde ana sözleşmede yer alan çıkarılma sebebi gerçekleşmiş olacaktır. Bu duruma dayalı olarak ortak Koop K m. 16 ve Ana Sözleşme m. 14/3’e uygun surette çıkarılabilir.

KoopK m. 16/2 uyarınca çıkarma kararını almaya yetkili organ kural olarak genel kuruldur. Ancak bu yetki genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında yer almaz (bkz. KoopK m. 42/2). KoopK m. 16/2 gereği ana sözleşmede öngörülmüş olması şartı ile karar alma konusunda genel kurulun yanı sıra “yönetim kurulunun da” yetkilendirilmesi mümkündür¹¹.

⁸ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), N. 1833, s. 625.

⁹ Al Kılıç, s. 1214-1215.

¹⁰ RG, T. 02.07.2018, S. 30466.

¹¹ Yenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifi Örnek Anasözleşmesi m. 14/1’de de bu yetki yönetim kuruluna verilmiştir.

Yenilenebilir Enerji Kooperatiflerinde Hukuki Altyapının Geliştirilmesi (TÜBİTAK 3005-424K258)

KoopK m. 16/3 “Çıkarılma kararı gerekçeli olarak tutanağa geçirileceği gibi, ortaklar defterine de yazılır. Kararın onaylı örneği, çıkarılan ortağa tebliğ edilmek üzere, on gün içinde notere tevdi edilir. Bu ortak tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açabilir. Tebliğ edilen karar, yönetim kurulunca verilmiş ise ortak, üç aylık süre içinde genel kurula da itiraz edebilir. Bu itiraz, ilk toplanacak genel kurula sunulmak üzere, yönetim kuruluna noter aracılığı ile tebliğ ettirilecek bir yazı ile yapılır. Genel kurula itiraz edildiği takdirde, yönetim kurulunun çıkarma kararı aleyhine itiraz davası açılmaz. İtiraz üzerine genel kurulca verilecek karara karşı itiraz davası hakkı saklıdır. Üç aylık süre içinde, genel kurula veya mahkemeye başvurmak suretiyle itiraz edilmeyen çıkarılma kararları kesinleşir. Haklarındaki çıkarma kararı kesinleşmeyen ortakların yerine yeni ortak alınamaz. Bu kişilerin ortaklık hak ve yükümlülükleri, çıkarılma kararı kesinleşinceye kadar devam eder.” düzenlemesi ile ortağın çıkarılma usulü ve çıkarma kararına karşı ortağın yasal hakları hüküm altına almıştır. Ana sözleşme m. 14/3’te de “Çıkarma kararı gerekçeli olarak yönetim kurulu karar defteri ile ortaklar defterine kaydedilir. Kararın onaylı örneği, çıkarılan ortağa tebliğ edilmek üzere on gün içinde notere tevdi edilir. Ortak, çıkarma kararının tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açabilir veya genel kurula itiraz edebilir. Bu itiraz, ilk toplanacak genel kurula sunulmak üzere yönetim kuruluna noter aracılığı ile tebliğ ettirilecek bir yazı ile yapılır. Genel kurula itiraz edildiği takdirde, yönetim kurulunun çıkarma kararı aleyhine itiraz davası açılmaz. Genel kurulca verilecek karara karşı itiraz davası hakkı saklıdır. (4) Üç aylık süre içinde genel kurula veya mahkemeye başvurmak suretiyle itiraz edilmeyen çıkarma kararları kesinleşir. (5) Haklarındaki çıkarma kararı kesinleşmeyen ortakların yerlerine yeni ortak alınamaz. Bu kişilerin ortaklık hak ve yükümlülükleri, çıkarma kararı kesinleşinceye kadar devam eder” düzenlemesi ile çıkarma kararının ne şekilde alınıp ortağa tebliğ edileceği ve ortağın karara karşı yasal hakları düzenlenmiştir.

Anasözleşmede öngörülen sebeplerden biri ile ortağın çıkarılması için izlenmesi gereken prosedür anılan düzenlemeler gereği kural olarak (yetkinin yönetim kuruluna bırakılmamış olması halinde) usulüne uygun olarak toplanmış olan genel kurulda ortağın çıkarılması konusunun karara bağlanması şeklindedir. Çıkarma kararı, gerekçeli olarak tutanağa geçirilir ve bu karar, ortaklar defterine yazılır (KoopK m. 16/3). Alınan kararın gerekçeli olarak tutanağa geçirilmesi şarttır. Çıkarma kararının gerekçeli olması çıkarılma

Yenilenebilir Enerji Kooperatiflerinde Hukuki Altyapının Geliştirilmesi (TÜBİTAK 3005-424K258)

kararının alınması bakımından bir geçerlilik koşulu olarak kabul edilir¹². Bununla birlikte kararın ortağa gerekçesiz olarak tebliğ edilmiş olması geçerlidir¹³. KoopK m.16/3 c.2 gereği ayrıca “*Kararın onaylı örneği, çıkarılan ortağa tebliğ edilmek üzere, on gün içinde notere tevdi edilir.*”. On günlük süre ise hak düşürücü bir süre değil, düzenleyici niteliktedir¹⁴. Bu sürenin geçmiş olmasına rağmen kararın notere tebliğ edilmemesi herhangi bir hak kaybına yol açmaz¹⁵. Ortağın itiraz hakkına ilişkin üç aylık süre, kararın kendisine noter aracılığıyla tebliğinden itibaren işlemeye başlayacaktır. On günlük sürenin geciktirilmesinin olası olumsuz neticelerine, şirket katlanacak olup, notere tevdiinin geciktirilmesi, özellikle kooperatif şirket bakımından bir zarara yol açarsa, bu durum tevdiyi geciktiren yönetim kurulunun sorumluluğunu doğurabilecektir¹⁶.

Kooperatif ortaklık sıfatının kooperatifin iradesi ile sona erme hallerinden bir diğeri ise KoopK m. 27’de düzenlenmiştir. Hükme göre sermayeye katılma borcu veya diğer parasal yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde ortaklıktan çıkarılma prosedürünün işletilebilmesi için ortağın parasal yükümlülüklerini yerine getirmede temerrüde düşmüş olması gerekir. Ortağın çıkarılabilmesi için kooperatif tarafından kendisine verilen süre içinde yükümlülüklerini yerine getirmemiş olması şarttır. Koop K m. 27 uyarınca yükümlülüklerini yerine getirmeyen ortağın ihtara uygun hareket etmemesi halinde kooperatifin ikinci bir talepte bulunması gerekir. İkinci ihtar için kanunda ilk ihtardan farklı olarak ortağa bir aylık süre verileceği düzenlenmiştir. KoopK m. 27’de ikinci ihtardan sonra bir ay içinde yükümlülüklerini yerine getirmeyen ortağın ortaklığının kendiliğinden düşeceği belirtilmiştir.

2. Eşitlik İlkesi (KoopK m.23) Bakımından Değerlendirme

Eşitlik ilkesi KoopK m. 23’te hüküm altına alınmıştır. Anılan düzenlemeye göre “*Ortaklar bu Kanunun kabul ettiği esaslar dahilinde, hak ve vecibelerde eşittirler*”. Bu düzenleme şirket organının, kanunda bir istisna öngörülmediği sürece, tüm kooperatif ortaklarına eşit davranmak, onlara aynı hakları vermek ve aynı yükümlülükleri talep etmekle

¹² Literatür için bkz.: Al Kılıç, s. 1233, dn.115; Çıkarma kararının gerekçeli olması, ortağın karara karşı mahkemeye itiraz yoluna başvurduğu ihtimallerde, mahkemece sürecin yerindeliliğinin ve hukuka uygunluğunun değerlendirilmesi bakımından da önem taşır. Al Kılıç, s. 1233.

¹³ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), N.1838b, s. 679.

¹⁴ Al Kılıç, s. 1240.

¹⁵ Yargıtay tebliğinin on gün içinde yapılmasını geçerlilik şartı olarak kabul etmez Y. 11.HD. 17.09.1976, 1976/2095, 1976/2628 Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), N.1838b, s.679.

¹⁶ Al Kılıç, s. 1237.

Yenilenebilir Enerji Kooperatiflerinde Hukuki Altyapının Geliştirilmesi (TÜBİTAK 3005-424K258)

yükümlü olduğu anlamına gelmektedir. Eşitlik ilkesi sadece mutlak eşitlik ve nisbi eşitlik olarak düzenlenmemiş, bazı haklar ve borçlar bakımından mutlak eşitlik ilkesi dikkate alınmış iken, bir kısım düzenlemede nisbi eşitlik ilkesi benimsenmiştir. Herkese aynı hakkın tanınması veya aynı borcun yüklenmesi halinde mutlak eşitlikten bahsedilir. Bu halde ortaklara eşit haklar tanınır ve yükümlülükler yüklenirken, ortakların katkısı, özverisi veya ortakların bulunduğu şartlar ve sebeplerin hiçbir etkisi bulunmaz¹⁷. Nisbi eşitlik ilkesi ise şartları ve katkıları eşit olmayanlara farklı ancak aynı ölçünün kullanılıp, sonucun eşit olarak elde edildiği durumda söz konusu olur¹⁸. Eşitlik ilkesi, bu halde her ortağı aynı işleme tabi tutmayı değil, eşit şartlar altındaki ortakları aynı muameleye tabi tutmayı amaçlar¹⁹. Farklı şartlar altında bulunan ancak aynı özelliklere sahip olan ortaklara belirli bir objektif ölçü kullanılması yoluyla hak ve menfaatin farklı; bununla birlikte göreceli olarak eşit şekilde sağlandığı veya borcun farklı ama göreceli olarak eşit şekilde yüklendiği hallerde nisbi eşitlik söz konusu olur²⁰. Ortağa tanınan hak bir yararlanma, elde etme, menfaat sağlama hakkı değil bir koruyucu hak ise eşitlik mutlak eşitlik olarak değerlendirilmeli, maddi yararın, bir katkıdan faydalanmanın, bir iktisabın, desteklenmenin ve dayanışmadan yararlanmanın söz konusu olduğu hallerde ise nisbi eşitlik ilkesi benimsenmelidir²¹.

Bu bağlamda anasözleşmede öngörülen aynı çıkarılma sebebi başka bir ortak nezdinde geçmişte gerçekleşmiş ancak buna rağmen söz konusu sebebe dayanılarak o ortak hakkında çıkarılma kararı alınmamış veyahut uzunca bir süre ihlale karşı sessiz kalınarak duruma göz yumulmuş ise aynı sebepten dolayı diğer bir ortağın çıkarılmasına karar verilmesi eşitlik ilkesine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edebilecektir²².

¹⁷ İlhan Helvacı, “Kooperatiflerde Üyeler Arasında Eşitlik”, *Hukuki Mütalaalar C.II.* (2010-2015) (<https://www.ilhanhelvacı.av.tr/cevrimici-kitaplar/hukuki-mutalaalar-cilt-ii>), D.I,2; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku C.II, N. 1857, s. 693-694.

¹⁸ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku C.II, N.1858, s. 694.

¹⁹ Anonim şirketler bakımından bkz.: Setenay Yağmur, *Anonim Şirketlerde Eşit İşlem İlkesi*, On İki Levha Yayıncılık, 2020; H. Ercüment Erdem, “Türk ve İsviçre Hukuklarında Eşit İşlem İlkesi”, *İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktibasının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukukunun Türk Ticaret Hukuku'na Etkileri*, İstanbul 2009, s. 403; N. Füsün Nomer, “Anonim Ortaklıkta Eşit Davranma (Eşit İşlem) İlkesi, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1998, s. 485; Merih Kemal Omağ, “Anonim Şirketler Hukukunda Eşit İşlem İlkesi”, *Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1986, s. 1-2.

²⁰ Helvacı, D,I,3.

²¹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku C.II, N. 1859, s.694.

²² Al Kılıç, s. 1229. “... davacı ile aynı durumda bulunan kişilerin ihraç edilmemesi ve ihraç prosedürünün uygulanmaması kooperatif yöneticilerinin hukuki sorumluluğunu gerektiren durum olup, davacı hakkında alınan ihraç kararını sakatlamaz” Y.11.HD.25.02.2008, E. 2007/327, K.2008/2066 (Lexpera).

Yenilenebilir Enerji Kooperatiflerinde Hukuki Altyapının Geliştirilmesi (TÜBİTAK 3005-424K258)

VI. SONUÇ

Yargılamaya konu olayda ilk derece mahkemesi “*dosya ortaklık şartlarını taşımayan davacı ortağa, ortaklık koşullarını sağlaması yönünde makul süre verilerek aksi halde ortaklıktan ihraç edileceği uyarısını içeren ihtarname gönderilmesi, uyarının gereği yerine getirilmediği takdirde ihracına karar verilmesi gerekirken bu yönde makul bir süre verilmeden doğrudan ihraç kararı verilmesi hayatın olağan akışına, iyi niyet kurallarına ve kooperatifin amacına uygun düşmemektedir.*” sonucuna varmıştır; bölge adliye mahkemesi de bu kararı onamıştır. Oysa KoopK m. 16’da anasözleşmede öngörülen sebepler nedeni ile ortaklıktan çıkarılma kararı alınması için önce ortağa bu hususun ihtarı şartına yer verilmemiştir. Ana sözleşmede düzenlenen sebeplerin gerçekleşmesi halinde yetkili organ tarafından ortaklıktan çıkarılma kararı alınması mümkündür. Anasözleşme m. 14’te de sözleşmenin 10. maddesindeki şartları kaybeden kooperatif ortaklarına bu şartları temin etmesi için ihtarname çekilmesi ve ortakların kooperatif ortaklık şartlarını sağlaması için süre verilmesi gerekliliği yer almamaktadır. İhtar gerekliliğine ilişkin yasal bir gerekçe de bulunmamaktadır²³. Bu sebeple mahkeme kararında açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte sermaye ve diğer parasal yükümlülüklerin ortak tarafından yerine getirilmemesi halinde çıkarılma için uygulama alanı bulacak KoopK m. 27 ve Anasözleşme m. 14/6’da öngörülen ihtar yükümlülüğünün, ortağın farklı bir çıkarılma sebebi olan ortaklık şartlarının sağlanmaması haline kıyasen uygulaması kanaatimizce isabetli bir çözüm değildir. KoopK m. 27 hükmündeki ihtarın amacı ortağın temerrüde düştüğü parasal yükümlülüklerin ifa edilmesinin sağlanmasıdır. Bununla birlikte, anasözleşmede belirlenen ortaklıktan çıkarılma şartlarının gerçekleştiği çoğu durumda ortağın ihtar edilmesi ortaya çıkan olumsuz durumun ortadan kalkmasını sağlamaz²⁴.

Ayrıca çıkarılma kararının tebliği için KoopK m. 16/3 ve Anasözleşme m. 14/3’te düzenlenen on günlük süre bir düzen hükmü olduğundan, süreye riayet edilmemiş olması hakkında çıkarılma kararı verilen ortak bakımından ilgili kararın geçersizliğine sebep vermez.

Ortağın kooperatiften çıkarılmasının KoopK m. 23’te düzenlenen eşitlik ilkesi bakımından değerlendirilmesi gerekir ise, yukarıda belirtildiği üzere, anılan düzenleme kooperatif organının, kanunda bir istisna öngörülmediği sürece, tüm kooperatif ortaklarına eşit davranmak, aynı hakları vermek ve aynı yükümlülükleri talep etmekle yükümlü olduğu

²³ Çelik, s. 197.

²⁴ Çelik, s. 197.

Yenilenebilir Enerji Kooperatiflerinde Hukuki Altyapının Geliştirilmesi (TÜBİTAK 3005-424K258)

anlamına gelir. Ortakların üstlenmiş oldukları yükümlülükleri yerine getirmemesi veya kanun veyahut anasözleşmede düzenlenen nitelikleri kaybetmesi halinde kanunen gerekli işlemlerin yapılması bu anlamda eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmez. Bununla birlikte ancak aynı konumda bulunan bir ortak için farklı diğer ortak için farklı şekilde davranılması bu davranışı haklı gösterecek bir sebep olmadıkça eşitlik ilkesine aykırılık teşkil edebilir. Bu sebeple yargılamaya konu olayda Koop K m. 23 bakımından varılan sonuç da isabetlidir.

Sonuç olarak mahkemenin eşitlik ilkesine ilişkin vardığı yargı doğru olmakla birlikte ortaklık şartlarını taşımayan davacı ortağa, ortaklık koşullarını sağlaması yönünde makul süre verilerek aksi halde ortaklıktan ihraç edileceği uyarısını içeren ihtarname gönderilmesi gerektiğine ilişkin kararı isabetli değildir. Zira KoopK m. 16'da anasözleşmede öngörülen sebepler nedeni ile ortaklıktan çıkarılma kararı alınması için önce ortağa bu hususun ihtarı şartına yer verilmemiştir. Anasözleşmede de bu yönde bir düzenleme mevcut değildir. İhtar gerekliliğine ilişkin yasal bir gerekçe bulunmamaktadır.